

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 10.

V Ljubljani, 1. oktobra 1901.

Leto XXXI.

Siromak podlesek.

Siromak podlesek
Je iz tal prikukal,
Ko pastir jeseni
Je s planin priukal.

Kot razkošno cvetje
Vigredi, poletja
Rad i on navžil bi
Ptičjega se petja.

Toda ptičke drobne
Prej so odletele,
Predno snežec goram
Dal je krone bele.

Osamljen na robu
Je podlesek plakal,
Da bi ga pobožal,
Solnčka tam je čakal.

Ali noč je krilo
Mrzlo nanj spustila,
In v gomilo hladno
Prej ga položila.

Ljudmila Modičeva.

Jesen . . .

Po mojem vrtu plešejo
Vetrovi;
Na gredice se zgrinjajo
Mrakovi.

Pod njimi pa poginjajo
Cvetlice,
Kot v duši moji čarobne
Pravljice,

Katere mi je pravila
Detétu,
Oj, stara, dobra babica
O svetu . . .

Ljudmila Modičeva.

Dobro za hudo.

(Selko.)

d Sela sem je stopal Kobe. Počasi je hodil — bil je namreč že star. V desnici je imel močno palico — strah predrznim palavcem in psom, z levico je držal za malho, ki mu je visela čez ramo.

Bilo je prav jesensko vreme. Čez in čez je bilo nebo prepreženo z oblaki, iz katerih je padal droban, komaj viden dež. Od drevja je padalo listje. Za listom list je priplul polagoma na zemljo.

Kobe je pogledal okrog in vzdihnil:

„Jesen je tu.“

Postal je nekoliko in premišljal. Snel je klobuk z glave in se pogladil po beli pleši. Med tem pa je govoril:

„Tudi v mojem življenju je jesen, — ona jesen, ki nima zime, jesen, ki se konča z večno pomladjo.“

In spomnil se je, da mora narediti račun o svojem življenju oni, ki zapusti jesen in odide v večno pomlad. Začel je delati ta račun. Premišljeval je svoje življenje. Pogledal je daleč nazaj, nazaj v one čase, ko je bil še mladenič.

Oče je bil umrl. Starejši brat Janez je prevzel posestvo. Oče mu je izročil tudi obilo denarja v gotovini, s katerim naj bi plačal doto bratu in sestram. On je vedel, kje ima Janez denar.

In šel je v gostilno. Komaj je izpil kozarec vina, ko prisede k njemu gostilničar. Pogovarjala sta se to in ono — naposled sta začela igrati. Ker je imel precej denarja, igrala sta za velike svote. A izgubljal je, vedno izgubljal. In kolikor bolj je izgubljal, toliko večje svote je stavil. Kmalu je bil dolžan 100 goldinarjev. A ni odnehal. Dobiti je hotel toliko, da poravna dolg — zato je igral dalje. A dolg je bil vedno večji.

Igral je celo noč. Ko je nehal, je bil obupan, da bi si bil najraje končal življenje. Gostilničar ga je tolažil:

„Da sem jaz na tvojem mestu, jaz bi si že vedel pomagati. Tako bi bil bogat, da bi mi celo življenje ne bilo treba delati. To se prav lahko naredi.“

„Kako?“ je vprašal nesrečnež.

„Ti veš, kje ima brat denar — vzemi mu ga. Saj oče tako niso pravično razdelili. Tebi so dali borih pet sto, onemu celo posestvo. Kar vzemi mu. On bo lahko živel brez denarja, voli proda, pa ima tristo goldinarjev. Dobili te ne bodo. Gotovo ne bo nihče sumil, da je brat okradel.“

„Ne, ne. Brata in sester ne bom okradel“, tako je vzkliknil obupan.

„Kakor hočeš, kakor hočeš“, hitel je krčmar, „toda jaz pa le hočem imeti, kar mi gre. Kar hitro pripravi! Saj veš, koliko. Osem sto — in še nekaj po vrhu, kar ti pa odpustim.“

Nesrečni igravec je pogledal začuden krčmarja. Nemogoče se mu je zdelo, da bi bilo toliko.

Toda zviti gostilničar je prinesel list, na katerem je bilo napisano:

Francetu Kobe sem posodil: 100 gld., 150 gld. i. t. d. In pri vsaki vsoti je bil podpisan on, da je zares prejel. Seveda, ko je bil nekoliko pijan in res zamišljen v igro, je pisal gostilničar, kolikor je hotel. On je vse potrdil.

Kaj naj naredi? Dota je bila premajhna. A krčmar je povdarjal vedno, da hoče imeti takoj ves denar.

Po dolgem premišljevanju in omahovanju se je odločil, da postane hudo-delec, da oropa rodnega brata.

Vzel je osem sto ter plačal upnika. In trdno je sklenil, da ne bode igral nikoli več. Hotel je popiti le nekoliko vina ter oditi domov. Toda približal se mu je gostilničar, smejal se prikupljivo in govoril:

„No, kaj pa, ko bi še malo poskušala? Ker si prej dosti izgubil — boš sedaj gotovo dobil.“

Upanje, da dobi, da zopet povrne vkradeni denar, ga je zapeljalo in začel je igrati. Dobil seveda ni — ker je krčmar goljufal. Zopet je bil dolžan. Plačal je z Janezovim denarjem. Tako je šlo dalje, dokler ni zginil ves denar — dva tisočaka sta bila.

Ker Janez dolgo časa ni rabil denarja, ni pogledal, ali je še na mestu ali ne.

Ko se je pa možila najstarejša sestra, hotel ji je izplačati doto. Toda denarja ni bilo. — Vzeti je moral na posodo.

Iskati so začeli tatu. Nikdo ne bi bil obdolžil brata Franceta, ko ne bi bili vsi zvedeli, da je bil zadnje čase vedno v gostilni. Zdaj pa so začeli na tihem govoriti o njem. Zvedeli so tudi, da je mnogo igral. Vedno glasneja je bila govorica: Brat je vzal.

Prijeli so ga.

In ni tajil. — — —

Potem so prišla ona dolga štiri leta. Med tesnim zidovjem je sedel kot hudodelec. Dasi sije solnce na pravične in krivične, nanj ni sijalo. V temno sobo z zamreženim okencem niso pridrli njegovi žarki. Tuintam je priletela skozi mrežo kaka muha. Letala je nekoliko po sobi — toda bilo je pretemno zanjo, zletela je zopet na solnce.

In bil je zopet sam.

Dolga, dolga kot večnost so bila ta leta, vendar, minila so. Zopet je smel vun, zopet je bil prost. Na obrazu pa se je poznalo, da so bila ta štiri leta tudi huda, težka.

Šel je domov, da bi prosil Janeza odpuščanja. Ali ni dobil brata na domu. Povedali so mu, da je šel po svetu. Kam, ni vedel nihče. Da je plačal doto še dvema sestrama, se je moral še bolj zadolžiti. Tudi pri živini ni imel sreče. Prodal je torej, kar je imel, in šel po svetu.

To so mu povedali ljudje o bratu Janezu.

Sklenil je, da poišče brata, naj velja, kar hoče. Poklekni hoče predenj, povedati mu, da se kesa, in prositi ga, naj mu odpusti.

Zapustil je domači kraj.

Nikjer mu ni bilo obstanka. Ako je preživel šest mesecev v kaki službi na Štajerskem, služil je prihodnjega pol leta gotovo kje na Primorskem. Povpraševal je po bratu, toda nikakega sledu ni dobil. Seveda tudi denarja ni imel mnogo, ker se je vedno premikal.

Tako je delal dolgo časa. Povsod je iskal brata, toda nikjer ga ni dobil.

Oslabele so njegove moči. Delati ni mogel več, prihranjenega tudi ni imel nič, zato je prijel za beraško palico.

Zopet je iskal brata, zopet je prehodil mnogo. Njegov trud ni imel uspeha.

In sedaj ga je dohitela jesen — jesen njegovega življenja. Kmalu, kmalu bo moral stopiti pred Sodnika. Kako rad bi slišal prej še bratove besede: „Odpuščam ti.“

Začel je stopati hitreje, kot bi se hotel podvizati, da najde brata še pred smrtjo.

Za seboj je zaslišal korake. Vedno bliže jih je slišal. Ozrl se je nazaj in dolgo opazoval brhkega mladeniča. Na tihem pa je vzdihnil: „Kakor moj brat pred toliko in toliko leti. Čisto podoben mu je. Taki lasje — take brke — ves obraz — moj Bog, mogoče se mi vendar izpolni želja?“

Mladenič je pozdravil berača in odhitel pred njim. Kobe je stopal za njim. Dasi je šel oni hitro, Kobe ga je dohajal.

Prišla sta v vas. Mladenič je zavil v neko hišo. Kobe je šel za njim.

Prosil je miloščine in se skrbno oziral po sobi. V zapečku je sedel star mož. Kobe ga je gledal in srce mu je poskakovalo veselja, da je došel do svojega cilja. Ko je starček spregovoril, je bil prepričan, da je to njegov brat Janez.

Stopil je k njemu in ga prijel za roko, rekoč:

„Janez, ali si odpustil svojemu bratu Francetu?“

Janez ga je takoj spoznal. Stopil je iz zapečka in objel brata. Na nagubanem licu pa se je prikazala solza — in ustnice so šepetale:

„Odpuščam in zopet odpuščam, dasi sem ti že stokrat odpustil.“

France je pogledal hvaležno dobrega brata.

* * *

Janez je pripovedoval, kako je prišel v ta kraj. Nekaj denarja mu je ostalo od domačije, nekoliko si je prislužil. S tem je kupil malo bajto in nekoliko polja. Delal je pridno. Ko se je oženil, dobil je marljivo pomočnico. Prikupila sta zdaj njivo, zdaj pašnik, zdaj travnik. Tudi hišo sta popravila, tako da ni ravno zadnja v vasi.

„Večkrat sem mislil nate, dragi France. Skrbelo me je, kje si, kako se ti godi? Ako bi bil v pomanjkanju, rad bi ti bil pomagal. No, zdaj, ko si prišel, ne boš več zapustil moje strehe.“

Nato je pripovedoval France o svojem življenju: Kako je igral, kako je bilo v ječi, kako ga je iskal, kako je spoznal njegovega sina in mu sledil.

France je ostal pri Janezu.

Toda jesen njegovega življenja se je bila že oglasila. Ječa, veliki napori pri delu, revščina, mraz in lakota za časa beračenja — vse to je bilo izpodkopalo njegovo zdravje.

Vlegel se je in vstal ni več. Poslali so mu po duhovnika. Prišla je ločitev.

„Moj brat, kako si dober! Kako lepo si mi povračeval dobro za hudo.“

S temi besedami se je poslovil od Janeza. Kmalu nato je stal pred najpravičnejšim Sodnikom. In kakor mu je odpustil njegov brat stokrat in stokrat, tako mu je odpustil gotovo tudi nebeški Sodnik.

Begun.

(Povest. — Spisal Kočarjev Jože.)

(Konec.)

osilo je bilo kmalu spleteno. Kmetje položé nanj ranjenca, ga vzdignejo na krepka ramena in začno počasi stopati proti domu.

Že pridejo do hiše in ravno mislijo vstopiti, ko jim nenadno Jože zastopi pot ter jezno reče:

„Kaj nosite v hišo tega potepuha? Pustili bi ga tam v gozdu, kjer se je vedno potikal! V svoji hiši ga že ne maram.

Tja ga nesite v listnjak. Tam naj leži!“

S temi besedami odide v hišo.

Možje so bili nevoljni radi tega trdega ravnanja in govorjenja, a vendar neso Toneta v listnjak in tam ga položé v listje.

„Ali čem iti k Jožetu, da naj gre, ker ima konje edini v vasi, v trg po duhovna?“

„Le pojdite!“ ji odvrne Tone.

Res stopi ona v hišo in nagovori Jožeta:

„Jože, brat te prosi, da bi mu šel po duhovna v trg, ker imaš konje. Stori to, če imaš količkaj srca!“

A varala se je dobra starka, ko je mislila, da bo dobila to, česar je prosila! Zasmehljivo ji Jože odvrne:

„Ha, ha; kaj si neki moj brat izmisli. Še po duhovna naj bi hodil! O, tega pa že ne, nak. Tone naj mi bo hvaležen, da mu pustim ležati na mojem listju. Da bi mu pa še duhovna vozil, o tem naj pa kar molči! Tega ne storim!“

Sedaj pa Urši vzkipi jeza. Trdo mu začne očitati njegovo hudobijo, rekoč:

„O Jože! Še čuje nad teboj pravica božja, še živi stari Bog, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. Pomni to, Jože, ker ne veš, kaj se bo zgodilo s teboj in tvojim premoženjem, s katerim se tako ponašaš!“

A brez duhovniške pomoči pa le ni umrl. Slučajno, ali raje recimo, po božji previdnosti je prišel gospod kaplan še pravočasno k ranjencu.

Zgodilo se je pa tako-le. Isti večer je bil nenadno klican v bližnjo vas k neki bolnici z naročilom, da se mudi. Da bi ne zamudil, in pa, ker se je že bližala noč, si gospod najme voznika.

Ko je opravilo minulo, reče vozniku: „Sedaj me pa potegnite še v Zavrh k Stoparju, ki sem ga sinoči previdel, da vidim, ali se mu je obrnilo na bolje, in da kaj potolažim vrlega moža.“

Pa kako se zavzame, ko ga zagleda že na mrtvaškem odru. A še pokropiti ga ne utegne. Botra Urša prisopiha ter v eni sapi hiti: „O, hvala Bogu, da ste prišli! Sam angel varih vas je pripeljal. Brž, brž! Tone umira tam v listnjaku! Zelo se mudi!“

Hvaležno povzdigne ranjenec oči proti nebu, ko zagleda duhovnika poleg sebe, in debela solza se mu utrne ter zdrči čez krvavo lice v listje.

Gospod kaplan ga izpové in mu podeli sveto poslednje olje. Ker je že začel umirati, opravi duhovnik še molitve za umirajoče.

Krvave pene so mu silile iz ust in čez nekaj časa je izdihnil svojo dušo.

Drugi dan so ga pokopali, in ravno isti dan tudi njegovega očeta.

Mnogo ljudi je šlo za pogrebom. Skoro vsacemu se je milo storilo ob pogledu na dve krsti — očetovo in sinovo.

Jože pa ni šel za pogrebom. Posmehoval se je ljudem, ki so spremljali k zadnjemu počitku njegovega očeta; ti so ga gledali z nekako sveto jezo. A v resnici pa ni bil tako vesel, kakoršnega se je delal. Grizlo ga je, da je bil tako neusmiljen z bratom, da mu še ni hotel iti po duhovnika za zadnjo uro.

Da bi si utolažil pekočo vest, je zavil popoldne v krčmo, kjer je nezmerno pil do večera, da je bil silno pijan. A utolažil pa ni vesti, ki ga je pekla, kakor žareč ogenj.

Od takrat je zahajal vedno bolj pogostoma v gostilno in tam zapravljaj denar. Naposled je zabredel v velike dolgove. Nekaj časa so mu ljudje še posojevali, a kmalu se je ohladila njihova radodarnost in začeli so mu žugati, da mu bodo vse prodali, ako jim kmalu ne vrne vsega. A Jože se ni zmenil dosti za to. Kjer je dobil kakšen krajcar, ga je takoj zapil.

Necega večera je prišel spet ves pijan domov. Kakor drugikrat, gre tudi danes spat na svisli, v seno. Da bi si posvetil, užge žvepljenko. Ko pa še ni popolnoma dogorela — vedel tako ni nič, kaj da dela — jo vrže proč, v seno, on pa jame polagoma stopati po lestvi na svisli.

Bil je že skoraj na vrhu, kar se hipoma ves skedenj razsvetli — seno se je vnelo.

Jože se prestrašen ozre in ko zapazi, kaj je, obupno zakliče:

„Pomagajte, gori!“

Potem če skočiti doli, da bi se rešil, toda noga se mu tako nesrečno zatakne za lestvin klin, da Jože ravno z glavo prileti na tla, kjer nezavesten obleži — — — —.

Ljudje so se pa zbrali zunaj in gasili, nevede, da leži v skednju Jože, ves nezavesten.

Ko so potem zrušili tramovje na tla, so dobili sredi pogorišča vse ožgano truplo, katerega pa niso mogli takoj spoznati. Šele čez nekaj časa so se domislili, da mora to biti Jože.

Čez nekaj dni so ga pokopali, a drugi teden po pokopu so prodali na javni dražbi njegovo hišo, ki je ostala nepoškodovana od požara.

„Dobro, da Jože ni imel otrok in žene. Kaj bi bilo sedaj ž njimi? Vsi bi morali po svetu!“ je dejal postaren sosed.

„Da, da, res je to!“ mu je pritrdila Urša, ki je takrat še živela. „Na Jožetu se je jasno pokazala pravica božja, katero je on tako zaničeval, kajti hudo je bil kaznovan za svoje hudobije!

Bog bodi milostljiv njegovi duši!“

Č o l n.

(Črtica. — Spisal F. S. Pavlétov.)

ad Krko je stala hišica, ali bolje rečeno, kočica. Zakaj hišo je nočem imenovati, ker je bila zbita iz lesenih desk in pokrita s preperelo slamo. Dimnika ni imela in čemu tudi, saj je bilo na strehi dovolj odprtín, skozi katera je lahko uhajal dim in ob deževnem vremenu pa dež.

Kočica je bila last Bučarjevega Miha, ali kakor so ga otroci imenovali: „ribčevega strica“.

Bili so ta „ribčev stric“ čuden mož. Niso se menili za druge ljudi. Sami so stanovali v nji že od mladih nog. Korenjak, krepek mož so bili, okroglega obraza in kratke sive brade. Obuti so bili v velike, do kolen segajoče čevlje, kakoršne imajo navadno ribiči. V ustih, okrog katerih jim je navadno igral prijazen nasmeh, so imeli kratko pipico in odložili so jo le tedaj, kadar so imeli polne roke dela, da se niso mogli pečati s kajenjem. Kratko: „ribičev stric“ so bili mož dobre srca in le redko kedaj so se razjezili. V vsem času, kar sem jih poznal, samo enkrat, in to vam hočem povedati, zakaj.

* * *

Ozka, v skalo izsekana pot je peljala po strmém bregu od kočice k čolnu, ki je bil privezan na lesenem kolu.

Nekoč jih ni bilo doma. Šli so še zjutraj v mesto in nesli precejšnje število lepih rib na trg. Bil je ravno petek. To je bil izvohal Plantanov Miko in povedal svojemu prijatelju Klemenovemu Nacku.

„A jih res ni doma?“ je vprašal ta zvedavo.

„Res ne.“

„To je prav. Ali veš zakaj?“

„Ne.“

„No, vidiš. Že dolgo časa me je mikalo, voziti se v čolnu, a zmirom so stric doma. Če pa njih doma ni, pa tudi čolna ne. Danes pa — to bo veselje.“

„A vâsel ni v čolnu.“

„Jaz vem zanje. Miko, kar skoči in odpni čoln. Jaz bom takoj pri tebi.“

Miko je stekel po ozki poti in odpel čoln. Potem pa ga je zvlekel h kraju in sedel na rob. Mejem pa je prišel Nacek z vesli.

„Ti sedi na zadni konec, Miko. Jaz bom veslal.“

Nacek je bil star dvanajst let in precej močan. Miko pa je bil spolnil komaj šesto leto. Prvi se je uprl in čolnič je rezal temnozeleno, komaj vidno se gibajočo Krko. Sprva je šlo še precej dobro, a bolj ko se je bližal čoln sredini, bolj ga je zanašalo na stran. Voda je bila močnejša nego Nacek. Čoln se je zibal, zibal, sukal in hitel proti jezu.

Nacek je napenjal vse moči. Obraz mu je rdel, roke so se mu šibile, oči so mu stopale iz jamic. Miko pa je obledel, čakal, kaj bode. Glasno mu je utripalo srce in strah se ga je loteval.

Čoln pa je hitel sam sebi prepuščen proti jezu. Trdno se je držal Miko za rob čolna in tedaj — močen sunlje, Miko je odletel ravno na jez, ter se oprijel velikega kamna. Nacka pa je vrglo v globoko vodo. Štrbunk. — Valovje se je zgrnilo nad njim in se penilo, penilo. . .

Trenutek pozneje se je prikazala mokra glavica Nackova na površje, za njo moker obraz, roka. Par sunkov in Nacek se je oprijel čolna. Skobacal se je na suhi jez. Obleka je bila docela mokra. Kar lila je voda raz nje. Ne da bi se menil za čoln, za Miko je hitel po jezu proti domu. Na posled ni Miku ostalo tudi nič drugega, kakor posmoliti se prav na tihem proti domu.

Čoln sam se je zibal na temnozeleni vodi in čakal, da pride kdo in ga potegne h kraju.

* * *

Popoldne so prišli „ribičev stric“ iz mesta. Zadovoljni so bili. Na obrazu se jim je videlo, da ni bila slaba kupčija.

Tedaj pa so zapazili svoj čoln sredi Krke. In po pred veselem obrazu se je razlila nevolja in jeza. Hiteli so k čolnu, sedli noter in ga s težavo pripeljali k bregu.

Tisti dan so bili cel dan slabe volje. Ugibali so, kdo bi jim bil to naredil, a kar nič niso mogli uganiti. Ko so gledali skozi okno in jezno puhali dim iz pipice, tedaj so zapazili Plantanovega Mikca, ki je zvedavo gledal skozi špranjo pri plotu proti njim, kakor bi hotel pogledati, kakšne volje da so.

„Aha, ta le bo kaj vedel“, so dejali. „Miko, Miko! Pojdi sem, nekaj sem ti prinesel iz mesta.“ A Miko ni šel. Hipno je izginila glavica za plotom.

„Slaba vest, slaba vest“, so mrmrali stric in se lahko namuznili.

Drugi dan pa so sedeli pred hišo in nekaj dolbli. Prav počasi se jim je približal Miko od zadaj. Mislil si je, saj nič ne vedo. Kaj mi morejo? In šel je. Vleklo ga je tudi ono, ko so „stric“ rekli, da so mu prinesli nekaj iz mesta.

„Kaj pa delate, stric?“ vprašal je, ko je prišel blizu.

„Mhm. Ali si ti Miko?“ so ga vprašali.

„Da.“

„Tako, tako.“ Nato so ga pa prijeli za roko in rekli trdo:

„Kdo pa mi je včeraj odvezal čoln? Si bil ti Miko?“

Mikec se je vstrašil in obraz se mu je nakremžil.

„No, le povej kar resnico.“

No, kaj je hotel Miko družega. Bil je v škripcih. Moral je povedati vse, kar se je bilo zgodilo. Solze in jok so mu pomagali pripovedovati.

„Vidiš, Mikec, veseli me, da si povedal resnico. Klemenovega bom že dobil. Ti pa pojdi z menoj.“

Peljali so ga s seboj v malo sobico, odprli predalček v omari in mu dali par lepo rumenih breskev.

„Sedaj pa sedi poleg mene na stolček in glej, da še boš naučil čolne delati.“

Sami so sedli na večji stol in z ostrim nožem gladili raskav les. Majhen čolnič so naredili. Miko je naslonil komolec na stričevo koleno. In da je pazil, to vidite lahko sami. Kar pogledjte!

Nato so vzeli „stric“ palčko, pritrdili na njo zastavico iz papirja in jo zataknili sredi čolna. Proti obema koncema pa sta peljali od vrha palčice drobni nitki. Čolnič je bil gotov.

Miko je ugibal in ugibal, čemu ga bodo rabili. Sami so preveliki, da bi se vozili v njem, saj je še zanj premajhen.

„Stric, čegav pa bo ta čolniček?“

„Čegav, vprašaj? Daj, ugani.“

Miko je ugibal, ugibal, a stric so vedno zmajali z glavo.

„Lej ga no, kaj res ne uganeš?“

„Naka“ priznal je Miko prostodušno.

„I, tvoj!“

„Mo-j?“

„Da.“

„Ali res stric?“

„Seveda. Toda, nekaj mi moraš obljubiti.“

„Rad, prav rad.“

„Da ne boš več ubogal Klemenovega Nacka, če bi te silil, da bi se šla vozit.“

„Ne bom, stric. Prav gotovo ne.“

„No, vidiš. Tu ga imaš.“

Mislite li, da se je Miko jokal, ko so mu ga dali? Potem se gotovo motite. Vriskal je in skoro plesal proti domu, ko je nesel čolnič v rokah.

Dan za dnem je bil Miko ob vodi in vozaril s čolnom kamenje in polževe hišice po vodi.

A obljube se je vestno držal.

B a l o n.

(Sličica. — Josip Bekš.)

oj, jej — a — a . . .“

Tako je vršelo tisti dan popoldne na vasi. Otročad se je zbirala in stekala iz cele vasi, in dasi si je sicer kaj rada poprijemala v lase — danes so stali vsi dečaki prav složno kraj ribnika ter kazali v črno piko, ki se je pomikala po zraku.

„Jeej — kaj je neki to — orel ni — morda tak velik tič, ki odnese lahko odraslega človeka, v narodnih pripovedkah se mnogo pripoveduje o takih tičih — morda — morda —“

„Micika, pojdi, greva — mene je strah; kaj bi rekli mati če . . .“

„Jaz že ne ostanem tu — pomisli!“

„Jaz tudi ne, to ni kar si bodi —.“

Ej, eden je izprožil, pa so bili vsi iste misli; otroci pač, kaj se hoče.

„Pred hišo nam ne more nič; tje se ne upa.“

In vsi so jo popihali proti mlinu.

„Da bi vas — klical sem vas, kaj ne, saj imam dovolj vode; pa tudi, če bi je ne imel, bi je ne naredili vi! Ala, hodi brezdelica potepinska; bi že spet kdo rad v strugo cmoknil.“

Oče mlinar je bil hud mož; otrok že celo ni mogel, vaških namreč, ki so bili navihani od prvega, ki je pred dvema letoma spustil materino krilo, pa do zadnjega, ki je že smel potrkavati v zvoniku. Če je priplaval kdaj kak kol po strugi na kolo, in če se je radi tega odkrhnila lopata na kolesu, pa ste ga slišali mlinarja:

„Pobil bi jih — spak; če je otrok kaj za drugega na svetu, nego za ljubo škodo, pa naj ne bom mlinar —.“ Pa z močnato čepico je takrat navadno otreplil ob koleno, kakor bi si hotel razkaditi zajedno tudi svojo jezo.

„Mlinarjev oče, saj bomo pridni; tiča se bojimo, tiča. Poglejte no!“ je zinil Anžetov Francek, ki je bil prvi navihanec na vasi, ter pokazal na piko, ki se je vedno bolj večala in bližala proti vasi.

„E — e, kaj — kakšnega tiča? Ne bodi —“

Mlinar je potegnil iz prsnega žepa vegasta očala ter jih važno posadil na nos.

„Saj bi res utegnil biti tič; vse skupaj, kolikor vas je, naj odnese — v deveto deželo, če hoče, samo, da bi mi ne delali več preglavic.“

Ne vemo ali je govoril iz prepričanja — najbrž pa sam ni vedel, kaj pomeni ta pika.

Otroci so se stisnili v vežo, on pa je motril . . . Pika pa, ki je postala krogla, se je pomikala s pospeševalno silo navzdol.

Skoro, skoro — mlinar je zamižal ter skočil proti koči, po zraku je nekaj završalo ter slednjiči palo na zemljo, — prav pred hišo . . .

„Jej — o — pogledjte no, saj ni tič; platno, krilo — i —.“

Anžetov Francek je bil poleg porednosti tudi precej pogumen. Komaj je mlinar odprl zopet oči, je stal že on pri ongavi reči, ter bezal s palico, kakor v panj.

* * *

„Kaj pa mislite, to ni kar si bodi; še jaz sem se zbal.“

„Pojdi no, pojdi — to so cunje, nič drugega nego cunje.“

„I, cunje — pa če bi slišali, kako je završalo; skoraj sapo mi je vzelo, pa stemnilo se mi je pred očmi — pa ne da bi zamižal. Ravno tako sem gledal, kakor zdajle.“

„Hm — čudno; kaj mislite, odkod bi prišlo to?“

Tako je modrovala cela vas, ženske, otroci in možje. Kakor ogenj se je razširila govorica o nenavadni prikazni. Mlinar jim je pripovedoval na dolgo in široko, kako se je vse na čuden način zgodilo.

Županov hlapec se je delal modrega, češ, mene poslušajte, ki sem prišel lansko pomlad iz mesta.

„To je balon ali zrakoplov, ki —“

„Hehe — zrakoplov, ki ne plava po zraku,“ meni cerkovnik, ki je bil tudi precej modre glavičice.

„Čaj no — pa je plaval preje, če zdaj ne; ko je bil prav visoko v zraku, je počil in potem je padel na zemljo.“

„Hm — hm.“

„Prav tako je; jaz sem že videl, ko so ga enkrat spuščali.“

„Hm — ahm.“

„Vi mi ne boste verjeli, jaz pa vem; to ni niti platno niti kaj drugega, temveč prav močna svila. Boste videli, kakšen lep in močan predpasnik bo to - le.“

In začel je povezavati, kar je bilo še celega.

„Luka, daj no še meni eno zaplato; opoldne sem si na smreki hlače pretrgal, daj no, da ne bodo mati hudi,“ je prosil Anžetov Francek.

„Iz zrakoplova — predpasnik; Luka, če te odnese — čudno.“

Vrnitev.

P

ozdravljam te, domača vas,
Ko vračam v te se spet;
Kako je bil pač dolg ta čas,
Kar šel sem v daljni svet.

Oh, vse je tukaj še tako
Kot bilo je nekdaj;
Tu znano mi stoji drevo,
Tam znan stoji mi gaj.

Oh, vse spominja me na dni
Brezskrbnih mladih let;
Solze mi pridejo v oči,
Ker več ne bo jih spet.

Boleslav.

P o l ž i.

(Slika iz jesenskega gozda. — I. M a k o v.)

esenski dan je bil, prav pust jesenski dan, kakoršnih ima vsaka jesen v obilem številu, za marsikoga celo preveč. Nebo je bilo krog in krog zaprto s temnosivimi oblaki in po dolinah so se vlačile lene, bele megle, počasi in lenivo. Deževalo je neprestano; zdaj je pršilo in zdaj zopet lilo curkoma. Kratko, bil je pust deževen dan, katerega bi pa mi vendar ne popisovali tako natančno, da se ni zgodilo tega dne imenitno snidenje na Golem grebenu, ki je bil priča vseh teh prikaznij. Iz srede gozda se je dvignila nad zelenimi vrhovi visokih smrek tuintam bela, čista meglica, dvigala se in dvigala, ter se vspenjala proti oblaku, ki je plaval nizko nad Golim grebenom. „Pastirji kurijo“, menil bi bil kdo, ki premalo opazuje lepe prikazni v skrivnostni prirodi, a motil bi se bil. To ni bil dim, to je bila res meglica, sama meglica .... Pastirji, dasi neradi, so morali ostati doma, zdehali so pri peči in gledali skozi okna, volički pa in druga goved so mukali po hlevih. Vsi so želeli ven na prosto. Celo starega Mohoreta, ki je vsak dan upil in kričal po gori, pel in žvižgal in preganjal svojo mnogoštevilno čredo s hripavim svojim „hej, hej“, celo njega danes ni bilo slišati, in vaščani so že zdavno rekli, da ga celo smrt ne bo dobila doma, ampak skoraj gotovo tam pod dvema bukvama na vzvišeni ravninici. Mohore je ležal za pečjo, vzdignil od časa do časa glavo in nekaj zamrmral. Ko je videl, da se vreme ne izpremeni, legel je z veliko nejevoljo zopet na svoje mesto.

Ob tem času torej, menda nekaj minut pred poldnem sta lezla po opolzlem potu, ki vodi čez Goli greben v dolino na drugi strani, dva člana slavnega polževega rodu. Šla sta počasi. Počasna hoja kaže lenobo, ali včasih tudi visoko starost, ki ovira brzo hojo; no, pa včasih kdo tudi zato počasi hodi, ker se mu slučajno nikamor ne mudi. To zadnje je bilo pri naših znancih. Nikamor se jima ni mudilo; kak večš spoznavalec njunega rodu bi bil morda spoznal na njiju tudi njuno visoko starost, ki ne da hoditi tako urno, kakor bi hoteli; nam bi skoraj gotovo kdo očital, da hodimo po polževo, a mi našima znancema prav radi oprostimo to malo napako, ker ju pri tem lahko natančneje opazujemo, in to je gotovo naš dobiček.

Naša polža sta torej lezla počasi, bila sta stara možička. Nekako v sredi klanca sta se došla. Tedaj sta bila še zamišljena vsak v svoje misli, a potem sta se takoj zapletla v zanimiv pogovor.

„Kam ti, boter“ vprašal je oni počasnež, ki je sprednjega dohitel. Izbulil je ob tem svoje oči, premeril svojega tovariša, in ga celo takoj presodil po velikosti njegove hiše in drugih različnih zunanjih znakih.

„O lej ga, kam pa ti, stričko?“ In tudi ta je istotako precenil vrednost svojega bodočega sopotnika in postal, mereč ga z vidnim zadovoljstvom.

„Gor sem namenjen na javor, kjer prebiva stari Lenolez; rad bi nekaj govoril ž njim.“

„Oho, lej no, stričko, kaj stari Lenolez še živi?“

„Seveda. Zadnjič sem ga srečal pod „cvetnim gabrom“, res je prav slab že — saj veš: starost je starost — in nas tudi čaka, a živ je vendar še in upam, da bo lazil še nekaj let po Golem grebenu, ker je iz imenitne rodovine.“

„Živ pa vendar še?“ začudil se je drugi. „Tako? Je pač že dosti prestal; Bog ve, koliko že pomni. Pravijo, da starost dosti vé.“

„Zato grem pa k njemu, imam namreč sila važne zadeve, ker mislim, da jih le on dobro razume.“

„Pa pojdiva.“

In lezla sta, drug poleg drugega, vstric, z isto počasnostjo. Izbuljevala sta svoje oči, gledala nekako sumljivo drug drugega in se pomikala dalje. Molčala sta dolgo, menda jima je pohajala sapa, ker pot navkreber je težavna — in za stare polže še posebno. Dež je lil še vedno neprestano in ura je bila že čez poludne. Tuintam je švignila med vejami kaka ptica, ki je iskala suhega kota, kjer bi bila varna pred dežjem, pri tem se je stresla ta in ona veja in nekaj debelih kapelj se je usulo raz njo. Na vrhovih dreves so se oglašale vrane z mogočnim: kra, kra, kakor da se jeze nad neprestanim deževjem. Tuintam je švignila kaka veverica na deblo, ogledala si iz varnega zatišja oba počasneža, naša polža, morda se je celo norčevala iz njune počasnosti in skočila je drzno na bližnje drevo ter od tam dalje. Gozd je bil kolikor toliko živ. Po potu je tekla kalna deževnica, a naša dva znanca sta se je previdno ognila. Morda sta vse to gledala in poslušala starca, ker sta tako molčala in le počasi lezla dalje. Mogoče. . . In kakor nehote ušlo je prvemu:

„Zima bo.“

„Zima, zima“ . . .

„Se je li bojiš?“

„Pravijo, da zima stare pobira, boter, lej, mi dva sva med njimi v tem nesrečnem številu.“

„Sva, sva, seveda; starost mora priti; kaj hočemo.“

Prvi počasnetov je nekako vzdihnil in nekako pomenljivo pogledal svojega sopotnika.

„Ali se ti ne zdi, da je že dolgo od tedaj, ko je minula lanska zima? meni se zdi že dolgo.“

„Ker si se menda zgodaj vzbudil, stric, a meni se zdi prav kratka, ker sem dolgo spal.“

„Dolgo si spal?“

„Dolgo, dolgo. Če boš poslušal ti povem, kako je to prišlo; potem celo izveš, zakaj lezem danes k staremu Lenolezu in kakšen popravek imam pri njem.“

„Povej, povej!“

„To je bilo tako“, začel je počasi oni in se ustavil.

„Hodi, hodi; če ne, ne prideva dalje.“

„Kaj bi podil? Ti, boter, ali se ne spominjaš našega slavnega prednika, ki je prišel prav na vrh Golega grebena, in veš li, koliko let je lezel gor?“
 „Sedem let.“

„Dobro, sedem let, in kaj se je zgodilo? Ravno dve piki mu je še manjkalo, pa bi bil prilezel do vrha, a prehitro je hotel doseči svoj cilj — ne rečem dvakrat, da ga ni morda zapeljala nikdar ukročena častiželjnost in njegov prirojeni pohlep po slavi — in padel je nazaj, ter pričel z nova svojo pot. Prav takrat nam je dal vsem najlepši zgled z neprecenljivim naukom češ: ‚Naglica ni nikjer dobra.‘ Si čul?“

„Čul, čul, a pri miru stati bi bilo danes vendar nespametno, če pomisliš, da je Lenolez že star in ni gotovo, da ga dobiš še pod javorom. Misliš li na to, stričko?“

„Imaš prav, toda pojdiva počasi, da ti bom mogel povedati to za ves naš rod kaj zanimivo novico, katero sem dosedaj previdno skrival in le Lenolez je imel prvi zvedeti mojo skrivnost, a ker je naju usoda pripeljala ravno skupaj, no potem jo izvedi ti prvi, in presodi ali ne govorim popolnoma prav.“

„Sila sem radoveden, kako povest imaš, a paziva, da Lenoleza ne zgrešiva, ne veš li, da sva znamenje že zdavnaj za seboj pustila, in bo najbrže že čas zaviti v stran, ker če se prav spominjam, je Lenolezov javor ravno v tole stran“, in polž je pokazal s svojimi „rogmi“ stran, kjer se mu je zdelo, da leži javor. Zavila sta v stran s poti, in ko sta prišla do stezice, začel je prvi počasnetov povest, katero moramo tudi mi poslušati, predno se seznanimo natančneje z Lenolezom.

(Dalje prih.)

Slana . . .

Slana je pala,
 Rože pobrala;
 Kaj čem na svetu
 Začeti si jaz?

Prazne gredice,   Slanca le padaj.
 Vele cvetlice —   V grobe pokladaaj,
 To ti jeseni   Kar je rodila . . .
 Otožne je čas!   Zelena pomlad

Pomlad bo vstala
 In mi poslala —
 Upov zelenih . . .
 In zelenih nad!

Milka Posavska.

V gozdu.

se je mirno, z neba
 Solnce se smehlja,
 Kaj pa topol vitki
 Tamkaj trepeta?

Ni li topol slika
 Mojega srca?
 Srečno je, pa vendar
 Tožno trepeta.

Fr.

LISTJE IN CVETJE.

Iz zaklada naših pregovorov.

23. Letal visoko, padel globoko.

Od nekdaj so bili na zemlji taki ljudje, ki so si želeli perutnic, da bi poleteli v zrak, se tam prosto in veselo zibali po zračnih višavah, kakor naše ljube ptičice. In res so mnogi hoteli posnemati ptice, ter si naredili neke umetne perutnice, ki naj bi jih ponesle nad megle in oblake.

Gotovo ste že slišali starodavno pravljico o Ikaru, ki si je bil napravil peruti iz perja in voska, ter zletel v višave. Ker je bil pa predrzen in je priletel preblizo solnca, so se mu peruti odtajale in padel je z grozovito silovitostjo na tla.

Drugi so poskušali z nekim strojem, ki je bil podoben našim dežnikom; pa se jim ni poneslo. Sijajnejše uspehe so imeli z zrakoplovom ali zračnim balonom. A gotovo ste že brali o takih, ki so bili z zrakoplovom preveč predrzni in se tudi ponesrečili.

Naš pregovor se torej v prvi vrsti ozira na ljudi, kateri so hoteli letati po zračnih višavah; zakaj ptiči navadno ne padajo, če ni posebne nesreče, ker se lahko polagoma spuščajo na zemljo.

Za razlago nam je upoštevati iz fizike pravilo o prostem padcu, da vsaka reč pade s tem večjo silo, čim višji je kraj, od koder je padla. Torej se človek pobije tembolj, iz čim večje višave pade.

Pregovor: „Letal visoko, padel globoko“, nam daje več lepih naukov.

Najprej nas uči, da ne smemo biti predrzni v svojih podjetjih in naporih, marveč vselej poprej dobro preudarimo, predno se lotimo česa. Kdor le malo tvega, je v nevarnosti le malo izgubiti; kdor pa zastavi veliko ali vse, utegne tudi zgubiti veliko, ali vse. Marsikdo bi bil srečen v navadnih razmerah, a ker se je hotel povzdigniti višje, kakor zmorejemo njegove moči, mu je spodletelo, da je nezadovoljen in nesrečen vse svoje življenje. „Ponesrečeni dijaki,“ „učeni berači,“ so marsikje živa priča, da je resničen naš pregovor.

Drugi nauk daje prevzetnikom. Napuh ima že tako usodo, da mora biti ponižan. Če si ga prevzetnež sam noče krotiti, krotili mu ga bodo drugi. Napuh je celo angele pahnil iz nebes v peklensko brezno, nečimurnost je Evo pripravila do tega, da je jedla prepovedani sad in človeštvu nakopala toliko gorjé. Napuh tudi še sedaj tepe samega sebe in izziva poniževanje, ker je zopern Bogu in ljudem. Saj vekomaj resnične ostanejo Zveličarjeve besede: „Kdor se povikšuje, bo ponižan; kdor se ponižuje bo povikšan.“

Tretji nauk daje naš pregovor za pravljivcem. Marsikdo je imel lepo premoženje; a ker je mislil, da njegovega kupa ne more nikdar zmanjkati, živel je razkošno in potratno; in poprej, kakor si je mislil, je zapravljal vse in zabredel v hudo revščino, ki ga je tlačila tem bridkejšé, ker je ni bil vajen, ker je padel z višave.

Pregovor nas torej uči ponižnosti in preprostosti pa zadovoljnosti s tem, kar imamo po božji previdnosti. Srečen, kdor si ne želi boljšega, kakor ima!

Nove knjige in listi.

Družba sv. Mohorja je začela razpošiljati svoje letošnje knjige. Udov šteje letos družba 76.110, t. j. 2486 udov manj, kakor lani. — Razposlalo se bode udom vkup 456.660 knjig, in sicer: *Zgodbe sv. pisma*, VIII. snopič. — *Pamet in vera*. — *Za srečo!* Povest. — *Umni kletar* — *Slovenske večer-*

nice 53. zvezek. — *Koledar za l. 1902.* — Romajte torej knjige v toli častnem številu po vsem Slovenskem Budite rojake, poučujte jih, zabavajte in razveseljujte jih ter vnamajte v srcih njihovih ljubezen do Boga in domovine!

Odgonetka rebusa v št. 8:

Napoleon.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.